

အဘိဓမ္မာပိဋက

ဝိဘင်္ဂါပိဋကော်

မြန်မာပြန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁၈ - ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂါ

(တရားနှလုံးတို့ကို ဝေဖန်၍ ပြသော ဝိဘင်း)

၁ - သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝါရ (တရားအားလုံးတို့ကို သိမ်းကျုံးယူသောဝါရ)

တရား ၁၂-မျိုး အမေး

တရား ၁၂-မျိုး အဖြေ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး

(၇) အာဟာရ ၄-ပါး

(၂) အာယတန ၁၂-ပါး

(၈) ဖဿ ၇-ပါး

(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး

(၉) ဝေဒနာ ၇-ပါး

(၄) သစ္စာ ၄-ပါး

(၁၀) သညာ ၇-ပါး

(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

(၁၁) စေတနာ ၇-ပါး

(၆) ဟိတ် ၉-ပါး

(၁၂) စိတ် ၇-ပါး

၂ - ဥပ္ပတ္တာနုပ္ပတ္တိဝါရ (တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကို ပြဆိုခြင်း)

၁ - ကာမဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး

(၇) အာဟာရ လေးပါး

(၂) အာယတန ၁၂-ပါး

(၈) ဖဿ ခုနစ်ပါး

(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး

(၉) ဝေဒနာ ခုနစ်ပါး

(၄) သစ္စာ ၃-ပါး

(၁၀) သညာ ခုနစ်ပါး

(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

(၁၁) စေတနာ ခုနစ်ပါး

(၆) ဟိတ် ၉-ပါး

(၁၂) စိတ် ၇-ပါး

၁၈ - မွေဟဒယဝိဘင်္ဂ

၂ - ရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး	(၆) ဟိတ် ၈-ပါး
(၂) အာယတန ၆-ပါး	(၇) အာဟာရ ၃-ပါး
(၃) ဓာတ် ၉-ပါး	(၈) ဖဿ ၄-ပါး
(၄) သစ္စာ ၃-ပါး	(၉-၁၂) ဝေဒနာ ၄-ပါး စသည်
(၅) ဣန္ဒြေ ၁၄-ပါး	

၃ - အရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၄-ပါး	(၆) ဟိတ် ၈-ပါး
(၂) အာယတန ၂-ပါး	(၇) အာဟာရ ၃-ပါး
(၃) ဓာတ် ၂-ပါး	(၈) ဖဿ ၁-ပါး
(၄) သစ္စာ ၃-ပါး	(၉-၁၂) ခံစားမှု ဝေဒနာ စသည်
(၅) ဣန္ဒြေ ၁၁-ပါး	

၄ - ဓာတ်သုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၄-ပါး	(၆) ဟိတ် ၆-ပါး
(၂) အာယတန ၂-ပါး	(၇) အာဟာရ ၃-ပါး
(၃) ဓာတ် ၂-ပါး	(၈) ဖဿ ၁-ပါး
(၄) သစ္စာ ၂-ပါး	(၉-၁၂) ဝေဒနာ ၁-ပါး စသည်
(၅) ဣန္ဒြေ ၁၂-ပါး	

၁၈ - မွေဟဒယဝိဘင်္ဂ

၃ - ပရိယာပန္နာပရိယာပန္နဝါရ (ဓာတ်သုံးပါး၌ အကျုံးဝင်, မဝင်သောတရားတို့ကို ပြဆိုသော ဝါရ)

၁ - ကာမဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ငါးပါး	(၆) ဟိတ် ၆-ပါး
(၂) အာယတန ၁၂-ပါး	(၇) အာဟာရ ၄-ပါး
(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး	(၈) ဖဿ ၆-ပါး
(၄) သစ္စာ ၄-ပါး	(၉-၁၂) ဝေဒနာ ၆-ပါး စသည်
(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး	

၂ - ရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး	(၆) ဟိတ် ၉-ပါး
(၂) အာယတန ၁၂-ပါး	(၇) အာဟာရ ၄-ပါး
(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး	(၈) ဖဿ ၇-ပါး
(၄) သစ္စာ ၄-ပါး	(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည်
(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး	

၃ - အရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး	(၆) ဟိတ် ၉-ပါး
(၂) အာယတန ၁၂-ပါး	(၇) အာဟာရ ၄-ပါး
(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး	(၈) ဖဿ ၇-ပါး
(၄) သစ္စာ ၄-ပါး	(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည်
(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး	

၁၈ - မွေဟဒယဝိဘင်္ဂ

၄ - မွေဒဿနဝါရ (တရားတို့ကို ညွှန်ပြရာဖြစ်သော ဝါရ)

၁ - ကာမဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနူနာ

(၁) ခန္ဓာ	(၇) အာဟာရ
(၂) အာယတန	(၈) ဖဿ
(၃) ဓာတ်	(၉) ဝေဒနာ
(၄) သစ္စာ	(၁၀) သညာ
(၅) ဣန္ဒြေ	(၁၁) စေတနာ
(၆) ဟိတ်	(၁၂) စိတ်

အကျယ်ဖွင့်ပြခြင်း

(၁) ခန္ဓာတရား	(၆) ဟိတ်တရားများ
(၂) အာယတနတရားများ	(၇) အာဟာရတရားများ
(၃) ဓာတ်တရားများ	(၈) ဖဿတရားများ
(၄) သစ္စာတရား	(၉-၁၂) ဝေဒနာစသည့် တရားများ
(၅) ဣန္ဒြေတရားများ	

၂ - ရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနူနာ အကျဉ်း

အဖြေဝိသနူနာ အကျယ်ဖွင့်ပြခြင်း

(၁) ခန္ဓာတရားများ	(၆) ဟိတ်တရားများ
(၂) အာယတနတရားများ	(၇) အာဟာရတရားများ
(၃) ဓာတ်တရားများ	(၈) ဖဿတရား
(၄) သစ္စာတရား	(၉-၁၂) ဝေဒနာတရားစသည်
(၅) ဣန္ဒြေတရားများ	

၃ - အသညသတ်ဗြဟ္မာ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနူနာ

၁၈ - ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၄ - အရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာအကျဉ်း

အဖြေဝိသဇ္ဇနာအကျယ် ဖွင့်ပြခြင်း

(၁) ခန္ဓာတရား

(၆) ဟိတ်တရား

(၂) အာယတနတရား

(၇) အာဟာရတရား

(၃) ဓာတ်တရား

(၈) ဖဿတရား

(၄) သစ္စာတရား

(၉-၁၂) ဝေဒနာတရား စသည်

(၅) ဣန္ဒြေတရား

၅ - ဘူမန္တရဒဿနဝါရ အကျဉ်းပြခြင်း (ဘုံအပိုင်းအခြားကို ပြသော ဝါရ)

၆ - ဥပ္ပါဒကကမ္မ အာယုပ္ပမာဏဝါရ (ဖြစ်ကြောင်းကံနှင့် အသက်အပိုင်းအခြားကို ပြသောဝါရ)

၁ - ဥပ္ပါဒကကမ္မ (အကြောင်းကံကို ပြဆိုခြင်း)

၂ - အာယုပ္ပမာဏ (အသက်အပိုင်းအခြားကို ပြဆိုခြင်း)

(၁) လူ့သက်တမ်း

(၂) စာတုမဟာရာဇ်နတ်သက်

(၃) တာဝတိံသာနတ်သက်

(၄) ယာမာနတ်သက်

(၅) တုသိတာနတ်သက်

(၆) နိမ္မာနရတီနတ်သက်

(၇) ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထီနတ်သက်

ရူပ အရူပဗြဟ္မာတို့၏ ကံနှင့် သက်တမ်း

ပဌမဈာန်အကျိုးပေးရာ (၃) ဘုံနှင့် သက်တမ်း

(၁) ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ

(၂) ဗြဟ္မပုရောဟိတာ

(၃) မဟာဗြဟ္မာ

၁၈ - ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

ဒုတိယဈာန်အကျိုးပေးရာ (၃) ဘုံနှင့် သက်တမ်း

(၄) ပရိတ္တာဘာ

(၅) အပ္ပမာဏာဘာ

(၆) အာဘဿရာ

တတိယဈာန်အကျိုးပေးရာ (၃) ဘုံနှင့် သက်တမ်း

(၇) ပရိတ္တသုဘာ

(၈) အပ္ပမာဏသုဘာ

(၉) သုဘကိဏှာ

စတုတ္ထဈာန်အကျိုးပေးရာ (၁၁) ဘုံ

ရူပစတုတ္ထဈာန် ၇-ဘုံ

အရူပစတုတ္ထဈာန် ၄-ဘုံ

စတုတ္ထဈာန်ဗြဟ္မာ (၁၁) မျိုးတို့၏ သက်တမ်း

၇ - အဘိညေဃျာဒိဝါရ (ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သောတရား စသည်တို့ကို ပြဆိုသောဝါရ)

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနူနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

(၂) အာယတနတရား

(၃) ဓာတ်တရား

(၄) သစ္စာတရား

(၅) ဣန္ဒြေတရား

(၆) ဟိတ်တရား

(၇) အာဟာရတရား

(၈) ဖဿတရား

(၉-၁၂) ဝေဒနာတရား စသည်

၁၈ - ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၈ - သာရမ္မဏာ နာရမ္မဏဝါရ (အာရုံပြုမှု မပြုမှုကို ပြဆိုသောဝါရ)

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား	(၅) ဣန္ဒြေတရား
(၂) အာယတနတရား	(၆) ဟိတ်တရား
(၃) ဓာတ်တရား	(၇) အာဟာရတရား
(၄) သစ္စာတရား	(၈-၁၂) ဖဿတရား စသည်

(၁) ခန္ဓာတရား	(၆) ဟိတ်တရား
(၂) အာယတနတရား	(၇) အာဟာရတရား
(၃) ဓာတ်တရား	(၈) ဖဿတရား
(၄) သစ္စာတရား	(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည့် တရားများ
(၅) ဣန္ဒြေတရား	

၉ - ဒိဋ္ဌသုတာဒိဒဿနဝါရ (မြင်မှု ကြားမှု စသည်တို့ကို ပြဆိုသောဝါရ)

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား	(၆) ဟိတ်တရား
(၂) အာယတနတရား	(၇) အာဟာရတရား
(၃) ဓာတ်တရား	(၈) ဖဿတရား
(၄) သစ္စာတရား	(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည့် တရားများ
(၅) ဣန္ဒြေတရား	

၁၈ - မွေဟဒယဝိဘင်္ဂ

၁၀ - တိကာဒိဒဿနဝါရ (တိက်စသည်ဖြင့် ပြဆိုသောဝါရ)

၁ - ကုသလတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

(၆) ဟိတ်တရား

(၂) အာယတနတရား

(၇) အာဟာရတရား

(၃) ဓာတ်တရား

(၈) ဖဿတရား

(၄) သစ္စာတရား

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ

(၅) ဣန္ဒြေတရား

၂ - ဝေဒနာတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

(၆) ဟိတ်တရား

(၂) အာယတနတရား

(၇) အာဟာရတရား

(၃) ဓာတ်တရား

(၈) ဖဿတရား

(၄) သစ္စာတရား

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ

(၅) ဣန္ဒြေတရား

၃ - ဝိပါကတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

(၆) ဟိတ်တရား

(၂) အာယတနတရား

(၇) အာဟာရတရား

(၃) ဓာတ်တရား

(၈) ဖဿတရား

(၄) သစ္စာတရား

(၉-၁၂) ဝေဒနာစသော တရားများ

(၅) ဣန္ဒြေတရား

၁၈ - မွေဟဒယဝိဘင်္ဂ

၄ - ဥပါဒိန္နတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

(၆) ဟိတ်တရား

(၂) အာယတနတရား

(၇) အာဟာရတရား

(၃) ဓာတ်တရား

(၈) ဖဿတရား

(၄) သစ္စာတရား

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ

(၅) ဣန္ဒြေတရား

၅ - ဝိတက္ကတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

(၆) ဟိတ်တရား

(၂) အာယတနတရား

(၇) အာဟာရတရား

(၃) ဓာတ်တရား

(၈) ဖဿတရား

(၄) သစ္စာတရား

(၉-၁၂) ဝေဒနာစသော တရားများ

(၅) ဣန္ဒြေတရား

၁၈ - မေ့ဟဒယဝိဘင်္ဂ

၁ - ရူပဒုက်

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနဏာ

(၁) ခန္ဓာတရား	(၆) ဟိတ်တရား
(၂) အာယတနတရား	(၇) အာဟာရတရား
(၃) ဓာတ်တရား	(၈) ဖဿတရား
(၄) သစ္စာတရား	(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ
(၅) ဣန္ဒြေတရား	

၂ - လောကီယဒုက်

အမေးပုစ္ဆာ

အဖြေဝိသနဏာ

(၁) ခန္ဓာတရား	(၇) အာဟာရတရား
(၂) အာယတနတရား	(၈) ဖဿတရား
(၃) ဓာတ်တရား	(၉) ဝေဒနာတရား
(၄) သစ္စာတရား	(၁၀) သညာတရား
(၅) ဣန္ဒြေတရား	(၁၁) စေတနာတရား
(၆) ဟိတ်တရား	(၁၂) စိတ်တရား

တရားနှလုံးတို့ကို ဝေဖန်၍ပြသော

မေ့ဟဒယဝိဘင်္ဂ မာတိကာ ပြီးပြီ။

အဘိဓမ္မာပိဋက

ဝိဘင်္ဂါပိဋကော်

မြန်မာပြန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁၈ - ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂါ

(တရားနှလုံးတို့ကို ဝေဖန်၍ ပြသော ဝိဘင်္ဂါ)

၁ - သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝါရ

(တရားအားလုံးတို့ကို သိမ်းကျုံးယူသောဝါရ)

တရား ၁၂-မျိုး အမေး

၉၇၈။ ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အာယတနတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ဓာတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ သစ္စာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အကြောင်း 'ဟိတ်' တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အာဟာရတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ သိမှတ်မှု 'သညာ' တို့သည် အဘယ်မျှ တို့နည်း၊ စေ့ဆော်မှု 'စေတနာ' တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

တရား ၁၂-မျိုး အဖြေ

ခန္ဓာတို့သည် ငါးပါးတို့တည်း၊ အာယတနတို့သည် တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဓာတ်တို့သည် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ သစ္စာတို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့တည်း၊ အကြောင်း 'ဟိတ်' တို့သည် ကိုးပါးတို့တည်း၊ အာဟာရတို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ မှတ်သားမှု 'သညာ' တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ စေ့ဆော်မှု 'စေတနာ' တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ စိတ်တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး

၉၇၉။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ခန္ဓာငါးပါးတို့ မည်သနည်း။

ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဤသည်တို့ကို ခန္ဓာငါးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၂) အာယတန ၁၂-ပါး

၉၈၀။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အာယတနတစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခာယတန+ရူပါယတန၊ သောတာယတန+သဒ္ဓါယတန၊ ယာနာယတန+ဂန္ဓာယတန၊ ဇိဝှိယတန+ ရသာယတန၊ ကာယာယတန+ဖောဠဗ္ဗာယတန၊ မနာယတန+ဓမ္မာယတန။ ဤသည်တို့ကို အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး

၉၈၁။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခါဓာတ်+ရူပဓာတ်+စက္ခါဝိညာဏဓာတ်၊ သောတဓာတ်+သဒ္ဓဓာတ်+သောတဝိညာဏဓာတ်၊ ယာန ဓာတ်+ဂန္ဓဓာတ်+ယာနဝိညာဏဓာတ်၊ ဇိဝှိဓာတ်+ရသဓာတ်+ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်၊ ကာယဓာတ်+ ဖောဠဗ္ဗ ဓာတ်+ ကာယဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်+ဓမ္မဓာတ်+မနောဝိညာဏဓာတ်။ ဤသည်တို့ကို ဓာတ် တစ် ဆယ့်ရှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာ ၄-ပါး

၉၈၂။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် သစ္စာလေးပါးတို့ မည်သနည်း။

ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ၊ ဤသည်တို့ကို သစ္စာလေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန် ၏။

(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

၉၈၃။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဣန္ဒြေနှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခါဣန္ဒြေ သောတိဣန္ဒြေ ယာနိဣန္ဒြေ ဇိဝှိဣန္ဒြေ ကာယိဣန္ဒြေ မနိဣန္ဒြေ ဣတ္ထိဣန္ဒြေ ပုရိသိဣန္ဒြေ ဇီဝိတိဣန္ဒြေ သုခိဣန္ဒြေ ဒုက္ခိဣန္ဒြေ သောမနသိဣန္ဒြေ ဒေါမနသိဣန္ဒြေ ဥပေက္ခိဣန္ဒြေ သဒ္ဓိဣန္ဒြေ ဝီရိယိဣန္ဒြေ သတိဣန္ဒြေ သမာဓိဣန္ဒြေ ပညိဣန္ဒြေ အနညာတညဿာမိတိဣန္ဒြေ အညိဣန္ဒြေ အညာတာဝိဣန္ဒြေ၊ ဤသည်တို့ကို ဣန္ဒြေ နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ် ၉-ပါး

၉၈၄။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အကြောင်း (ဟိတ်) ကိုးပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး၊ အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး၊ အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

မလိုချင်မှု (အလောဘ) ကုသိုလ်ဟိတ်၊ မပြစ်မှားမှု (အဒေါသ) ကုသိုလ်ဟိတ်၊ မတွေဝေမှု (အမောဟ) ကုသိုလ်ဟိတ်။ ဤသည်တို့သည် ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

လိုချင်မှု (လောဘ) အကုသိုလ်ဟိတ်၊ ပြစ်မှားမှု (ဒေါသ) အကုသိုလ်ဟိတ်၊ တွေဝေမှု (မောဟ) အကုသိုလ်ဟိတ်။ ဤသည်တို့သည် အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်တရားတို့၏ အကျိုး (ဝိပါက်) အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကိရိယာအဗျာကတ တရားတို့၌ လည်းကောင်း (ဖြစ်ကြသော) မလိုချင်မှု (အလောဘ)၊ မပြစ်မှားမှု (အဒေါသ)၊ မတွေဝေမှု (အမောဟ)။ ဤသည်တို့သည် အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ဤသည်တို့ကို ဟိတ်ကိုးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရ ၄-ပါး

၉၈၅။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အာဟာရလေးပါးတို့ မည်သနည်း။

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠီကာရ’ အာဟာရ၊ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဉ္ဇေတနာ’ အာဟာရ၊ သိမှု ‘ဝိညာဏ’ အာဟာရ။ ဤသည်တို့ကို အာဟာရလေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿ ၇-ပါး

၉၈၆။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ ‘စက္ခုသမ္ပဿ’၊ နားအတွေ့ ‘သောတသမ္ပဿ’၊ နှာခေါင်းအတွေ့ ‘ယာနသမ္ပဿ’၊ လျှာအတွေ့ ‘ဇိဝှါသမ္ပဿ’၊ ကိုယ်အတွေ့ ‘ကာယသမ္ပဿ’၊ မနောဓာတ်အတွေ့ ‘မနောဓာတုသမ္ပဿ’၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ ‘မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿ’၊ ဤသည်တို့ကို တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခုနစ်ပါးတို့ ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၉) ဝေဒနာ ၇-ပါး

၉၈၇။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ'၊ နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ'၊ နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ယာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ'၊ လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ'၊ ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ'၊ မနောဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'မနောဓာတု သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ'၊ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ'၊ ဤသည်တို့ကို ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၁၀) သညာ ၇-ပါး

၉၈၈။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် မှတ် သားမှု 'သညာ'ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'စက္ခုသမ္ပဿဇာ သညာ'၊ နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သောတသမ္ပဿဇာ သညာ'၊ နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'ယာနသမ္ပဿဇာ သညာ'၊ လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ သညာ'၊ ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'ကာယသမ္ပဿဇာ သညာ'၊ မနောဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'မနောဓာတုသမ္ပဿဇာသညာ'၊ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'မနော ဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇာသညာ'၊ ဤသည်တို့ကို မှတ်သားမှု 'သညာ' ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၁၁) စေတနာ ၇-ပါး

၉၈၉။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် စေတနာမှု 'စေတနာ' ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမှု 'စက္ခုသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမှု 'သောတသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမှု 'ယာနသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမှု 'ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာမှု 'ကာယသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ မနောဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမှု 'မနောဓာတုသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမှု 'မနော ဝိညာဏ ဓာတုသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ ဤသည်တို့ကို စေတနာမှု 'စေတနာ' ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ် ကုန်၏။

(၁၂) စိတ် ၇-ပါး

၉၉၀။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် စိတ်ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ယာနဝိညာဏ်'၊ လျှက် သိစိတ် 'ဇိဝှိဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ သိကာမျှသဘော 'မနောဓာတ်'၊ အထူးသိမှု သဘော 'မနောဝိညာဏ ဓာတ်'၊ ဤသည်တို့ကို စိတ်ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

သဗ္ဗသင်္ခါဟိကဝါရ (တရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံးယူသော ဝါရ) ပြီး၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၂ - ဥပ္ပတ္တာနုပ္ပတ္တိဝါရ

(တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကို ပြဆိုခြင်း)

၁ - ကာမဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၉၉၁။ ကာမဓာတ်၌ ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အာယတနတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ဓာတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ သစ္စာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အာဟာရတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ မှတ်သားမှု ‘သညာ’ တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

ကာမဓာတ်၌ ခန္ဓာတို့သည် ငါးပါးတို့တည်း၊ အာယတနတို့သည် တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဓာတ်တို့သည် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ သစ္စာတို့သည် သုံးပါးတို့တည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါး တို့တည်း၊ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ တို့သည် ကိုးပါးတို့တည်း၊ အာဟာရတို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ မှတ်သားမှု ‘သညာ’ တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း၊ စိတ်တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့ တည်း။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး

၉၉၂။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ ခန္ဓာငါးပါးတို့ မည်သနည်း။

ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ ခန္ဓာငါးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၂) အာယတန ၁၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ အာယတနတစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း-စက္ခာယတန+ရူပါယတန၊ သောတာယတန+သဒ္ဓါယတန၊ ယာနာယတန+ဂန္ဓာယတန၊ ဇိဝှိယတန +ရသာယတန၊ ကာယာယတန+ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ မနာယတန+ဓမ္မာယတန၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ ဓာတ်တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခုဓာတ်+ရူပဓာတ်+စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ သောတဓာတ်+သဒ္ဓဓာတ်+သောတဝိညာဏဓာတ်၊ ယာနဓာတ်+ဂန္ဓဓာတ်+ယာနဝိညာဏဓာတ်၊ ဇိဝှိဓာတ်+ရသာဓာတ်+ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်၊ ကာယဓာတ် +ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်+ကာယဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်+ဓမ္မဓာတ်+မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ ဓာတ်တစ်ဆယ့် ရှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာ ၃-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ သစ္စာသုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ သစ္စာသုံးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ ဣန္ဒြေနှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခုဣန္ဒြေ သောတိဣန္ဒြေ။ပ။ အညာတာဝိဣန္ဒြေ၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ ဣန္ဒြေနှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ ဟုဆိုအပ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ် ၉-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ ကိုးပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး၊ အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး၊ အဗျာကတဟိတ်သုံးပါး၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ ကိုးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရ လေးပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ အာဟာရလေးပါးတို့ မည်သနည်း။

အလုတ်အလွေး ပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရ၊ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဉ္ဇေတနာ’ အာဟာရ၊ သိမှု ‘ဝိညာဏ’ အာဟာရ၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ အာဟာရ လေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿ ခုနစ်ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ ‘စက္ခုသမ္ပဿ’၊ နားအတွေ့ ‘သောတသမ္ပဿ’၊ နှာခေါင်းအတွေ့ ‘ယာနသမ္ပဿ’၊ လျှာအတွေ့ ‘ဇိဝှိသမ္ပဿ’၊ ကိုယ်အတွေ့ ‘ကာယသမ္ပဿ’၊ မနောဓာတ်အတွေ့ ‘မနောဓာတုသမ္ပဿ’၊ မနော ဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ ‘မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿ’၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခုနစ်ပါး တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၉) ဝေဒနာ ခုနစ်ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ’၊ နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘သောတသမ္ပဿဇာဝေဒနာ’၊ နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ယာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ’၊ လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဇိဝှိသမ္ပဿဇာဝေဒနာ’၊ ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ကာယ သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ’၊ မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘မနောဓာတု သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ’၊ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ’၊ ဤသည် တို့ကို ကာမဓာတ်၌ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၁၀) သညာ ခုနစ်ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ မှတ်သားမှု ‘သညာ’ ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု ‘စက္ခုသမ္ပဿဇာသညာ’၊ နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု ‘သောတသမ္ပဿဇာသညာ’၊ နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု ‘ယာနသမ္ပဿဇာ သညာ’၊ လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု ‘ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ သညာ’၊ ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု ‘ကာယသမ္ပဿဇာသညာ’၊ မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု ‘မနောဓာတုသမ္ပဿဇာသညာ’၊ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု ‘မနောဝိညာ ဏဓာတုသမ္ပဿဇာ သညာ’၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ မှတ်သားမှု ‘သညာ’ ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၁၁) စေတနာ ခုနစ်ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ စေတနာမူ 'စေတနာ'ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမူ 'စက္ခုသမ္ပဿဇာစေတနာ'၊ နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမူ 'သောတသမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမူ 'ယာနသမ္ပဿဇာစေတနာ'၊ လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမူ 'ဇိဝှိသမ္ပဿဇာစေတနာ'၊ ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမူ 'ကာယသမ္ပဿဇာစေတနာ'၊ မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမူ 'မနောဓာတု သမ္ပဿဇာ စေတနာ'၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာမူ 'မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာစေတနာ'၊ ဤသည်တို့ကို ကာမဓာတ်၌ စေတနာမူ 'စေတနာ' ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၁၂) စိတ် ၇-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကာမဓာတ်၌ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့ မည်သနည်း-မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ယာနဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှိဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ သိကာမျှသဘော 'မနောဓာတ်'၊ အထူးသိမှု သဘော 'မနောဝိညာဏဓာတ်'၊ ဤသည်တို့ ကာမဓာတ်၌ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၂ - ရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၉၉၃။ ရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အာယတနတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ဓာတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ သစ္စာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။ပ။ စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

ရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာတို့သည် ငါးပါးတို့တည်း၊ အာယတနတို့သည် ခြောက်ပါးတို့တည်း၊ ဓာတ်တို့သည် ကိုးပါးတို့တည်း၊ သစ္စာတို့သည် သုံးပါးတို့တည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် တစ်ဆယ့်လေးပါးတို့တည်း၊ ဟိတ်တို့သည် ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ အာဟာရတို့သည် သုံးပါးတို့တည်း၊ တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' တို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ ခံစားမှု 'ဝေဒန' တို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ မှတ်သားမှု 'သညာ' တို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ စေ့ဆော်မှု 'စေတနာ' တို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ စိတ်တို့သည် လေးပါးတို့တည်း။

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး

၉၉၄။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာငါးပါးတို့ မည်သနည်း။

ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာငါးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၂) အာယတန ၆-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ အာယတနခြောက်ပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခုယတန+ရူပါယတန၊ သောတာယတန+သဒ္ဓါယတန၊ မနာယတန+ဓမ္မာယတန၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ အာယတနခြောက်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ် ၉-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ ဓာတ်ကိုးပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခုဓာတ်+ရူပဓာတ်+စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ သောတဓာတ်+သဒ္ဓဓာတ်+သောတဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်+ဓမ္မဓာတ်+မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ ဓာတ်ကိုးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာ ၃-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ သစ္စာသုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ သစ္စာသုံးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၅) ဣန္ဒြေ၁၄-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ ဣန္ဒြေတစ်ဆယ့်လေးပါးတို့ မည်သနည်း။

စက္ခုဇြော့ သောတိဇြော့ မနိဇြော့ ဇီဝိတိဇြော့ သောမနဿိဇြော့ ဥပေက္ခိဇြော့ သဒ္ဓိဇြော့ ဝီရိယိဇြော့ သတိဇြော့ သမာဓိဇြော့ ပညိဇြော့ အနညာတညဿာမိတိဇြော့ အညိဇြော့ အညာတာဝိဇြော့၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ ဣန္ဒြေ တစ်ဆယ့်လေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ် ၈-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကြောင်းဟိတ်ရှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး၊ အကုသိုလ်ဟိတ်နှစ်ပါး၊ အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

မလိုချင်မှုကုသိုလ်ဟိတ် (အလောဘ)၊ မပြစ်မှားမှုကုသိုလ်ဟိတ် (အဒေါသ)၊ မတွေဝေမှု ကုသိုလ်ဟိတ် (အမောဟ)၊ ဤသည်တို့သည် ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အကုသိုလ်ဟိတ်နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

လိုချင်မှု အကုသိုလ်ဟိတ် (လောဘ)၊ တွေဝေမှု အကုသိုလ်ဟိတ် (မောဟ)၊ ဤသည်တို့သည် အကုသိုလ်ဟိတ် နှစ်ပါးတို့တည်း။

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်တရားတို့၏ အကျိုး (ဝိပါက်)အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကိရိယာအဗျာကတတရားတို့၌ လည်းကောင်း (ဖြစ်သော) မလိုချင်မှု ‘အလောဘ’၊ မပြစ်မှားမှု ‘အဒေါသ’၊ မတွေဝေမှု ‘အမောဟ’၊ ဤသည်တို့သည် အဗျာကတဟိတ် သုံးပါးတို့တည်း။

ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ ဟိတ်ရှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရ ၃-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ အာဟာရသုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဉ္ဇေတနာ’ အာဟာရ၊ သိမှု ‘ဝိညာဏ’ အာဟာရ၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ အာဟာရသုံးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿ ၄-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’လေးပါးတို့ မည်သနည်း။

မျက်စိအတွေ့ ‘စက္ခုသမ္ပဿ’၊ နားအတွေ့ ‘သောတသမ္ပဿ’၊ သိကာမျှသဘော မနောဓာတ် အတွေ့ ‘မနောဓာတ်သမ္ပဿ’၊ အထူးသို့မူ သဘော မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ ‘မနောဝိညာဏဓာတ် သမ္ပဿ’၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ လေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ ၄-ပါး စသည်

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ရူပဓာတ်၌ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ လေးပါးတို့ မည်သနည်း။ပ။

မှတ်သားမှု ‘သညာ’ လေးပါးတို့ မည်သနည်း။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ လေးပါးတို့ မည်သနည်း။ပ။

စိတ်လေးပါးတို့ မည်သနည်း။

မြင်သိစိတ် ‘စက္ခုဝိညာဏ်’၊ ကြားသိစိတ် ‘သောတဝိညာဏ်’၊ သိကာမျှသဘော ‘မနောဓာတ်’၊ အထူးသို့မူ သဘော ‘မနောဝိညာဏဓာတ်’၊ ဤသည်တို့ကို ရူပဓာတ်၌ စိတ်လေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၃ - အရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၉၉၅။ အရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။ စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

အရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာတို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ အာယတနတို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဓာတ်တို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း၊ သစ္စာတို့သည် သုံးပါးတို့တည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့တည်း၊ ဟိတ်တို့သည် ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ အာဟာရတို့သည် သုံးပါးတို့တည်း၊ တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ မှတ်သားမှု 'သညာ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ စေ့ဆော်မှု 'စေတနာ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ စိတ်သည် တစ်ပါးတည်း။

(၁) ခန္ဓာ ၄-ပါး

၉၉၆။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာလေးပါးတို့ မည်သနည်း။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဤသည်တို့ကို အရူပဓာတ်၌ ခန္ဓာလေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၂) အာယတန ၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အရူပဓာတ်၌ အာယတနနှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန၊ ဤသည်တို့ကို အရူပဓာတ်၌ အာယတနနှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ် ၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အရူပဓာတ်၌ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်၊ ဤသည်တို့ကို အရူပဓာတ်၌ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာ ၃-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အရူပဓာတ်၌ သစ္စာသုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ၊ ဤသည်တို့ကို အရူပဓာတ်၌ သစ္စာသုံးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၅) ကုဏ္ဍ ၁၁-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အရူပဓာတ်၌ ကုဏ္ဍတစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မနိန္ဒြေ ဇီဝိတိန္ဒြေ သောမနသိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေ သဒ္ဓိန္ဒြေ ဝီရိယိန္ဒြေ သတိန္ဒြေ သမာဓိန္ဒြေ ပညိန္ဒြေ။
အညိန္ဒြေ အညာတာဝိန္ဒြေ၊ ဤသည်တို့ကို အရူပဓာတ်၌ ကုဏ္ဍတစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ် ၈-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကြောင်းဟိတ်ရှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး၊ အကုသိုလ်ဟိတ်နှစ်ပါး၊ အဗျာကတဟိတ်သုံးပါး။ပ။ ဤသည်တို့ကို အရူပ
ဓာတ်၌ ဟိတ်ရှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရ ၃-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် အရူပဓာတ်၌ အာဟာရသုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဉ္ဇေတနာ’ အာဟာရ၊ သိမှု ‘ဝိညာဏ’
အာဟာရ၊ ဤသည်တို့ကို အရူပဓာတ်၌ အာဟာရသုံးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿ ၁-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်သည် အရူပဓာတ်၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။

အထူးသိမှု သဘော မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ ‘မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿ’၊ ယင်းကို အရူပ
ဓာတ်၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါးဟု ဆိုအပ်၏။

(၉-၁၂) ခံစားမှု ဝေဒနာ စသည်

ထိုတွင် အဘယ်သည် အရူပဓာတ်၌ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။ပ။

မှတ်သားမှု ‘သညာ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။ပ။

စိတ်တစ်ပါး မည်သနည်း။

အထူးသိမှု သဘော ‘မနောဝိညာဏဓာတ်’၊ ယင်းကို အရူပဓာတ်၌ စိတ်တစ်ပါးဟု ဆိုအပ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၄ - ဓာတ်သုံးပါး၌ အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၉၉၇။ ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့ နည်း။ပ။ စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ခန္ဓာတို့သည် လေးပါးတို့တည်း၊ အာယတနတို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဓာတ်တို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း၊ သစ္စာတို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဣန္ဒြေတို့သည် တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့တည်း၊ အကြောင်း 'ဟိတ်'တို့သည် ခြောက်ပါးတို့တည်း၊ အာဟာရတို့သည် သုံးပါးတို့တည်း၊ တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ မှတ်သားမှု 'သညာ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ စေ့ဆော်မှု 'စေတနာ' သည် တစ်ပါးတည်း၊ စိတ်သည် တစ်ပါးတည်း။

(၁) ခန္ဓာ ၄-ပါး

၉၉၈။ ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ခန္ဓာ လေးပါးတို့ မည်သနည်း။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။ ဤသည်တို့ကို ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုး မဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ခန္ဓာလေးပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၂) အာယတန ၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ အာယတန နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ ဤသည်တို့ကို ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ အာယတနနှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ် ၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ဓာတ် နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ ဤသည်တို့ကို ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာ ၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ သစ္စာ နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မဂ္ဂသစ္စာ နိရောဓသစ္စာ။ ဤသည်တို့ကို ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ သစ္စာနှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၅) ဣန္ဒြေ ၁၂-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ဣန္ဒြေ တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ မည်သနည်း။

မနိန္ဒြေ ဇီဝိတိန္ဒြေ သောမနသိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေ သဒ္ဓိန္ဒြေ ဝီရိယိန္ဒြေ သတိန္ဒြေ သမာဓိန္ဒြေ ပညိန္ဒြေ အနုညာတညဿာမိတိန္ဒြေ အညိန္ဒြေ အညာတာဝိန္ဒြေ။ ဤသည်တို့ကို ဓာတ်သုံးပါးတို့၌ အကျိုးမဝင် သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ ဣန္ဒြေတစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ် ၆-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ ခြောက်ပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး၊ အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ထို ၆ ပါးတို့တွင် အဘယ်တို့သည် ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

မလိုချင်မှု ‘အလောဘ’ ဟူသော ကုသိုလ်ဟိတ်၊ မပြစ်မှားမှု ‘အဒေါသ’ ဟူသော ကုသိုလ်ဟိတ်၊ မတွေ့ဝေမှု ‘အမောဟ’ ဟူသော ကုသိုလ်ဟိတ်။ ဤသည်တို့သည် ကုသိုလ်ဟိတ် သုံးပါးတို့တည်း။

ထို ၆ ပါးတို့တွင် အဘယ်တို့သည် အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

ကုသိုလ်တရားတို့၏ အကျိုး (ဝိပါက်) အားဖြင့် (ဖြစ်သော) မလိုချင်မှု ‘အလောဘ’၊ မပြစ်မှားမှု ‘အဒေါသ’၊ မတွေ့ဝေမှု ‘အမောဟ’။ ဤသည်တို့သည် အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့တည်း။

ဤသည်တို့ကို ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ ခြောက်ပါးတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရ ၃-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်တို့သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ အာဟာရ သုံးပါးတို့ မည်သနည်း။

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဓ္ဓေတနာ’ အာဟာရ၊ သိမှု ‘ဝိညာဏ’ အာဟာရ။ ဤသည်တို့ကို ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ အာဟာရသုံးပါး တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(ဂ) ဖဿ ၁-ပါး

ထိုတွင် အဘယ်သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။

အထူးသို့မူ သဘော မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ ‘မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿ’။ ယင်းကို ဓာတ် သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’တစ်ပါးဟု ဆိုအပ်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ ၁-ပါး စသည်

ထိုတွင် အဘယ်သည် ဓာတ်သုံးပါးတွင် အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌- ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။ပ။

မှတ်သားမှု ‘သညာ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တစ်ပါး မည်သနည်း။ပ။

စိတ်တစ်ပါး မည်သနည်း။

အထူးသို့မူ သဘော ‘မနောဝိညာဏဓာတ်’၊ ယင်းကို ဓာတ်သုံးပါး၌ အကျိုးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) တရား၌ စိတ်တစ်ပါးဟု ဆိုအပ်၏။

တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကိုပြဆိုသောဥပ္ပတ္တာနုပ္ပတ္တိဝါရ ပြီး၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၃ - ပရိယာပန္နာပရိယာပန္နဝါရ

(ဓာတ်သုံးပါး၌ အကျုံးဝင်, မဝင်သောတရားတို့ကို ပြဆိုသော ဝါရ)

၁ - ကာမဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၉၉၉။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။ပ။ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ငါးပါး

၁၀၀၀။ ရူပက္ခန္ဓာသည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၂) အာယတန ၁၂-ပါး

အာယတနဆယ်ပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အာယတနနှစ်ပါးတို့သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး

ဓာတ်တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၄) သစ္စာ ၄-ပါး

သမုဒယသစ္စာသည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံး မဝင်ကုန်။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏၊ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။

(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

ဣန္ဒြေဆယ်ပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ဣန္ဒြေသုံးပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံး မဝင်ကုန်။ ဣန္ဒြေကိုးပါးတို့သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံး မဝင်ကုန်။

(၆) ဟိတ် ၆-ပါး

အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ (ကြွင်း) ဟိတ် ခြောက်ပါးတို့သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၇) အာဟာရ ၄-ပါး

အလုတ်အလွေးကို ပြုသော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ (ကြွင်း) အာဟာရသုံးပါးတို့သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၈) ဖဿ ၆-ပါး

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခြောက်ပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ ၆-ပါး စသည်

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ ကာမဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၂ - ရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၀၁။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။ပ။

စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး

၁၀၀၂။ ရူပက္ခန္ဓာသည် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၂) အာယတန ၁၂-ပါး

အာယတန ဆယ်ပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ အာယတန နှစ်ပါးတို့သည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး

ဓာတ်တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၄) သစ္စာ ၄-ပါး

သစ္စာသုံးပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။

(၅) ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

ဣန္ဒြေတစ်ဆယ့်သုံးပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ ဣန္ဒြေကိုးပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၆) ဟိတ် ၉-ပါး

အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျိုးမဝင်ကုန်၊ (ကြွင်း) ဟိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးမဝင်ကုန်။

(၇) အာဟာရ ၄-ပါး

အလုတ်အလွေး ပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် ရူပဓာတ်၌ အကျိုးမဝင်။ (ကြွင်း) အာဟာရ သုံးပါးတို့သည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုး မဝင်ကုန်။

(၈) ဖဿ ၇-ပါး

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခြောက်ပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျိုးမဝင်ကုန်။ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ သည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးဝင်၏၊ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးမဝင်။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည်

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် ရူပဓာတ်၌ အကျိုးမဝင်ကုန်။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးဝင်၏၊ အချို့ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးမဝင်။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၃ - အရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၀၃။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။ပ။ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း၊ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါး

၁၀၀၄။ ရူပက္ခန္ဓာသည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၂) အာယတန ၁၂-ပါး

အာယတနဆယ်ပါးတို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ အာယတနနှစ်ပါးတို့သည် အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၃) ဓာတ် ၁၈-ပါး

ဓာတ်တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးတို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၄) သစ္စာ ၄-ပါး

သစ္စာသုံးပါးတို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏၊ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။

(၅) ကုဏ္ဍ ၂၂-ပါး

ကုဏ္ဍတစ်ဆယ့်လေးပါးတို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ ကုဏ္ဍရှစ်ပါးတို့သည် အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၆) ဟိတ် ၉-ပါး

အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ (ကြွင်း) ဟိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၇) အာဟာရ ၄-ပါး

အလုတ်အလွေး ပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။ (ကြွင်း) အာဟာရ သုံးပါးတို့သည် အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။

(၈) ဖဿ ၇-ပါး

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခြောက်ပါးတို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ သည်အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည်

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်ကုန်။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ အရူပ ဓာတ်၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ အရူပဓာတ်၌ အကျုံးမဝင်။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၄ - ဓမ္မဒဿနဝါရ

(တရားတို့ကို ညွှန်ပြရာဖြစ်သော ဝါရ)

၁ - ကာမဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၀၇။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခါ အဘယ်မျှသော ခန္ဓာတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်သနည်း။ပ။
အဘယ်မျှသော စိတ်တို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာ

ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခါ သူခပ်သိမ်းတို့အား ခန္ဓာငါးပါး ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၂) အာယတန

အချို့သူအား အာယတနတစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား အာယတနဆယ်ပါး
တို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား (တစ်နည်း) အခြား အာယတနဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။
အချို့သူအား အာယတနကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား အာယတနခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှား
ဖြစ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ်

အချို့သူအား ဓာတ်တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့
ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား (တစ်နည်း) အခြား ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူ
အား ဓာတ်ကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ဓာတ်ခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာ

သူခပ်သိမ်းတို့အား သစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၅) ကုန္ဒြေ

အချို့သူအား ကုန္ဒြေ တစ်ဆယ့်လေးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေ တစ်ဆယ့် သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား (တစ်နည်း) အခြားကုန္ဒြေ တစ်ဆယ့်သုံးပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေတစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား (တစ်နည်း) အခြား ကုန္ဒြေကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေရှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား

(တစ်နည်း) အခြားကုန္ဒြေရှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ကုန္ဒြေလေးပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ်

အချို့သူအား ဟိတ်သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ဟိတ်နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သူအား ဟိတ်မပါဘဲ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရ

သူခပ်သိမ်းတို့အား အာဟာရလေးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿ

သူခပ်သိမ်းတို့အား တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၉) ဝေဒနာ

သူခပ်သိမ်းတို့အား ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၁၀) သညာ

သူခပ်သိမ်းတို့အား သိမှတ်မှု (သညာ) တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၁၁) စေတနာ

သူခပ်သိမ်းတို့အား စေ့ဆော်မှု (စေတနာ) တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၁၂) စိတ်

သူခပ်သိမ်းတို့အား စိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

အကျယ်ဖွင့်ပြခြင်း

(၁) ခန္ဓာတရား

၁၀၀၈။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် သူခပ်သိမ်းတို့အား အဘယ်ခန္ဓာငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက်သူ ခပ်သိမ်းတို့အား ဤခန္ဓာငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၂) အာယတနတရားများ

၁၀၀၉။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား အာယတန တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

အာယတန အပြည့်အစုံ ဖြစ်ထိုက်ကုန်သော ကာမာဝစရနတ်၊ ကမ္ဘာဦးလူ၊ ကိုယ်ကောင် ထင်ရှားဘွားကနဲဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေနေကုန်)သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ အာယတန တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ စက္ခယတန၊ ရူပါယတန၊ သောတာယတန၊ ယာနာယတန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ရသာယတန၊ ကာယာယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤအာယတန တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား အာယတနဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းကုန်သော၊ ကိုယ်ကောင်ထင်ရှား ဘွားကနဲဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ် ပဋိသန္ဓေနေကုန်) သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ အာယတနဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ရူပါယတန၊ သောတာယတန၊ ယာနာယတန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ရသာယတန၊ ကာယာ ယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤအာယတနဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား (တစ်နည်း) အခြား အာယတနဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် နားပင်းကုန်သော၊ ကိုယ်ကောင်ထင်ရှား ဘွားကနဲဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေနေကုန်)သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ အာယတန ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ စက္ခယတန၊ ရူပါယတန၊ ယာနာယတန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ရသာယတန၊ ကာယာယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤအာယတနဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား အာယတနကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းလည်းကန်း ပင်းလည်း ပင်းကုန်သော၊ ကိုယ်ကောင်ထင်ရှား ဘွားကနဲ ဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေနေကုန်) သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ အာယတနကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ရူပါယတန၊ ယာနာယတန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ရသာယတန၊ ကာယာယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤအာယတနကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား အာယတနခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

အမိဝမ်းတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေနေသော (ဂဗ္ဘသေယျက) သတ္တဝါတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ အာယတန ခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ရူပါယတန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ရသာယတန၊ ကာယာယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယ တန၊ မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤအာယတနခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ်တရားများ

၁၀၁၀။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား ဓာတ်တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်သနည်း-

အာယတန အပြည့်အစုံ ဖြစ်ထိုက်ကုန်သော ကာမာဝစရနတ်၊ ကမ္ဘာဦးလူ၊ ကိုယ်ကောင် ထင်ရှား ဘွားကနဲဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေနေကုန်) သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေ အခါဓာတ် တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ စက္ခုဓာတ်၊ ရူပဓာတ်၊ သောတဓာတ်၊ ယာနဓာတ်၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ ဇိဝှါဓာတ်၊ ရသဓာတ်၊ ကာယဓာတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤဓာတ်တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန် ၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းကုန်သော၊ ကိုယ်ကောင်ထင်ရှား ဘွားကနဲဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေ နေကုန်) သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ရူပဓာတ်၊ သောတဓာတ်၊ ယာနဓာတ်၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ ဇိဝှါဓာတ်၊ ရသဓာတ်၊ ကာယဓာတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤဓာတ် ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား (တစ်နည်းအားဖြင့်) အခြားဓာတ်ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် နားပင်းကုန်သော၊ ကိုယ်ကောင်ထင်ရှား ဘွားကနဲဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေ နေကုန်) သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ စက္ခုဓာတ်၊ ရူပဓာတ်၊ ယာနဓာတ်၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ ဇိဝှါဓာတ်၊ ရသဓာတ်၊ ကာယဓာတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤဓာတ်ဆယ်ပါးတို့ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား ဓာတ်ကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းလည်းကန်း ပင်းလည်း ပင်းကုန်သော၊ ကိုယ်ကောင်ထင်ရှား ဘွားကနဲ ဖြစ်ကုန် (ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေနေကုန်) သော ပြိတ္တာ၊ အသုရာ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် ငရဲသူတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ ဓာတ်ကိုးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ရူပဓာတ်၊ ယာနဓာတ်၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ ဇိဝှါဓာတ်၊ ရသဓာတ်၊ ကာယ ဓာတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤဓာတ်ကိုးပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား ဓာတ်ခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

အမိဝမ်းတိုက်၌ ကိန်းအောင်း ပဋိသန္ဓေ တည်နေကုန်သော (ဂဗ္ဘသေယျက) သတ္တဝါတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ ဓာတ်ခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ရူပဓာတ်၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ ရသဓာတ်၊ ကာယဓာတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤဓာတ် ခုနစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ်တရားများ

၁၀၁၃။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား ဟိတ်သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

အကြောင်း ‘ဟိတ်’ ရှိ၍ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သည့် ပဋိသန္ဓေ ရှိကုန်သော ကာမာဝစရနတ်၊ ကမ္ဘာဦးလူ၊ အမိဝမ်းတိုက်၌ ကိန်းအောင်း ပဋိသန္ဓေ တည်နေသော (ဂုဗ္ဘသေယျက) သတ္တဝါတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ မလိုချင်မှု ‘အလောဘ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်၊ မပြစ်မှားမှု ‘အဒေါသ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်၊ မတွေဝေမှု ‘အမောဟ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤအကြောင်း ‘ဟိတ်’ သုံးပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သူအား အကြောင်း ‘ဟိတ်’ နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်သနည်း။

အကြောင်း (ဟိတ်) ရှိ၍ ဉာဏ်နှင့် မယှဉ်သည့် ပဋိသန္ဓေ ရှိကုန်သော ကာမာဝစရနတ်၊ ကမ္ဘာဦးလူ၊ အမိဝမ်းတိုက်၌ ကိန်းအောင်းပဋိသန္ဓေ တည်နေသော (ဂုဗ္ဘသေယျက) သတ္တဝါတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ မလိုချင်မှု ‘အလောဘ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်၊ မပြစ်မှားမှု ‘အဒေါသ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထိုသူတို့အား ဤအကြောင်း (ဟိတ်) နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ကြွင်းသော သတ္တဝါတို့ကား အကြောင်း (ဟိတ်) မပါဘဲ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရားများ

၁၀၁၄။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် သူခပ်သိမ်းတို့အား အဘယ် အာဟာရလေးပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်သနည်း-

အလုတ်အလွေး ပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရ၊ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဉ္ဇေတနာ’ အာဟာရ၊ သိမှု ‘ဝိညာဏ’ အာဟာရ။ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက်သူ ခပ်သိမ်းတို့ အား ဤအာဟာရလေးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿတရားများ

ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် သူခပ်သိမ်းတို့အား အဘယ်တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ် သနည်း။

မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့၊ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် သူခပ်သိမ်းတို့အား ဤတွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာစသည့် တရားများ

ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် သူခပ်သိမ်းတို့အား-အဘယ်ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ် သနည်း။ပ။

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

စိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။

အထူးသိမှု သဘော ‘မနောဝိညာဏဓာတ်’၊ ကာမဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် သူခပ်သိမ်းတို့အား ဤစိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၂ - ရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၁၅။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခါ အဘယ်မျှသော ခန္ဓာတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်သနည်း။ပ။ အဘယ်မျှ သော စိတ်တို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ အကျဉ်း

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခါ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့ကို ချန်ထား၍ ခန္ဓာငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အာယတနငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ဓာတ်ငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ သစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှား ဖြစ်၏။ ဣန္ဒြေဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ဟိတ်သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အာဟာရသုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ သိမှတ်မှု 'သညာ' တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ စေ့ဆော်မှု 'စေတနာ' တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ စိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ အကျယ်ဖွင့်ပြခြင်း

(၁) ခန္ဓာတရားများ

၁၀၁၆။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်ခန္ဓာငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။
ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤခန္ဓာငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၂) အာယတနတရားများ

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်အာယတနငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-
စက္ခာယတန၊ ရူပါယတန၊ သောတာယတန၊ မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤအာယတနငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ်တရားများ

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်ဓာတ်ငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-
စက္ခာဓာတ်၊ ရူပဓာတ်၊ သောတဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤဓာတ်ငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာတရား

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း-
ဒုက္ခသစ္စာ။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤသစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၅) ကုန္ဒတရားများ

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်ကုန္ဒဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

စက္ခုကြွေ သောတိကြွေ မနိကြွေ ဇီဝိတိကြွေ သောမနသိကြွေ၊ (သို့မဟုတ်) ဥပေက္ခိကြွေ သဒ္ဓိကြွေ
ဝီရိယိကြွေ သတိကြွေ သမာဓိကြွေ ပညိကြွေ။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤကုန္ဒ ဆယ်ပါးတို့ ထင်ရှား
ဖြစ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ်တရားများ

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်အကြောင်း ‘ဟိတ်’ သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

မလိုချင်မှု ‘အလောဘ’ ဟူသော အကျိုးဝိပါက်ဟိတ်၊ မပြစ်မှားမှု ‘အဒေါသ’ ဟူသော အကျိုး
ဝိပါက်ဟိတ်၊ မတွေ့ဝေမှု ‘အမောဟ’ ဟူသော အကျိုး ‘ဝိပါက်’ ဟိတ်။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက်
ဤအကြောင်း ‘ဟိတ်’ သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရားများ

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်အာဟာရသုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဉ္ဇေတနာ’ အာဟာရ သိမှု ‘ဝိညာဏ’
အာဟာရ။ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤအာဟာရသုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿတရား

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။

မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့၊ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤတွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှား
ဖြစ်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာတရားစသည်

ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက်-အဘယ်ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

စိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ အထူးသိမှု သဘော ‘မနောဝိညာဏဓာတ်’၊ ရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေ
အခိုက် ဤစိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၃ - အသညသတ်ဗြဟ္မာ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၁၇။ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့အား ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်မျှသော ခန္ဓာတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန် သနည်း။ပ။ အဘယ်မျှသော စိတ်တို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့အား ပဋိသန္ဓေအခိုက် ခန္ဓာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ ရူပက္ခန္ဓာတည်း။

အာယတနနှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ရူပါယတန၊ ဓမ္မာယတနတို့တည်း။

ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ရူပဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်တို့တည်း။

သစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ ဒုက္ခသစ္စာတည်း။

ဣန္ဒြေတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း။

အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့သည် ဟိတ်မပါဘဲ၊ အာဟာရမပါဘဲ၊ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ မပါဘဲ၊ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ မပါဘဲ၊ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ မပါဘဲ၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ မပါဘဲ၊ စိတ်မပါဘဲ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၄ - အရူပဓာတ်တရားများ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၁၈။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်မျှသော ခန္ဓာတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်သနည်း။ပ။
အဘယ်မျှသော စိတ်တို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း-

အဖြေဝိသဇ္ဇနာအကျဉ်း

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ခန္ဓာလေးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အာယတနနှစ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ သစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ ဣန္ဒြေရှစ်ပါးတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ အကြောင်း ‘ဟိတ်’ သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ အာဟာရသုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။ စိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာအကျယ် ဖွင့်ပြခြင်း

(၁) ခန္ဓာတရား

၁၀၁၉။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤခန္ဓာ လေးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၂) အာယတနတရား

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်အာယတနနှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။
မနာယတန၊ ဓမ္မာယတန။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤအာယတနနှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန် ၏။

(၃) ဓာတ်တရား

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။
မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤဓာတ်နှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ် ကုန်၏။

(၄) သစ္စာတရား

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်သစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။
ဒုက္ခသစ္စာ။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤသစ္စာတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်၏။

(၅) ကုန်ကြွေးတရား

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်ကုန်ကြွေးရှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သနည်း။

မနိန္ဒြေ ဇီဝိတိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေ သဒ္ဓိန္ဒြေ ဝီရိယိန္ဒြေ သတိန္ဒြေ သမာဓိန္ဒြေ ပညိန္ဒြေ။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤကုန်ကြွေးရှစ်ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ်တရား

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်အကြောင်း ‘ဟိတ်’သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။

မလိုချင်မှု ‘အလောဘ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်၊ မပြစ်မှားမှု ‘အဒေါသ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်၊ မတွေဝေမှု ‘အမောဟ’ ဟူသော အကျိုး (ဝိပါက်) ဟိတ်။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေ အခိုက် ဤအကြောင်း (ဟိတ်) သုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရား

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်အာဟာရသုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ အာဟာရ၊ စိတ်စေ့ဆော်မှု ‘မနောသဉ္ဇေတနာ’ အာဟာရ၊ သိမှု ‘ဝိညာဏ’ အာဟာရ။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤအာဟာရသုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿတရား

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အဘယ်တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။

မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့။ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤတွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ တစ်ပါး ထင်ရှား ဖြစ်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာတရား စသည်

အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက်-အဘယ်ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း။ပ။

စိတ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သနည်း- အထူးသိမှု သဘော ‘မနောဝိညာဏဓာတ်’၊ အရူပဓာတ်၌ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဤစိတ်တစ်ပါး ထင်ရှား ဖြစ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၅ - ဘူမန္တရဒဿနဝါရ

(ဘုံအပိုင်းအခြားကို ပြသော ဝါရ) အကျဉ်းပြခြင်း

၁၀၂၀။ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သောတရားများ၊ ကာမဘုံ၌ မဖြစ်သောတရားများ၊ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော တရားများ၊ ရူပဘုံ၌ မဖြစ်သော တရားများ၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော တရားများ၊ အရူပဘုံ၌ မဖြစ်သော တရားများ၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော တရားများ၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော တရားများ။ အကျယ် ဖွင့်ပြခြင်း အဘယ်တို့သည် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သောတရားတို့ မည်သနည်း။

အောက်အရပ်ဝယ် အဝီစိငရဲကို အပိုင်းအခြားပြု၍ အထက်အရပ်ဝယ် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့က အတွင်း (အဆုံး) ပြု၍ ဤအကြား၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဤအကြား၌ အကျုံးဝင်ကုန်သော ခန္ဓာ၊ ဓာတ်၊ အာယတန၊ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့သည် ရှိကုန်၏။ ဤတရားတို့သည် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏။

အဘယ်တို့သည် ကာမဘုံ၌ မဖြစ်သောတရားတို့ မည်သနည်း။

ရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော တရား၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော တရား၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော တရားတို့ သည် ရှိကုန်၏။ ဤတရားတို့သည် ကာမဘုံ၌ မဖြစ်သောတရား တို့ မည်ကုန်၏။

အဘယ်တို့သည် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောတရားတို့ မည်သနည်း။

အောက်အရပ်ဝယ် (ပဌမဈာန်ဘုံဟူသော) ဗြဟ္မာ့လောကကို အဆုံး အပိုင်းအခြားပြု၍ အထက် အရပ်ဝယ် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတို့ကို အတွင်းပြု၍ ဤအကြား၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဤအကြား၌ အကျုံးဝင်ကုန် သော ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေသူ၏ လည်းကောင်း၊ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဈာန်ချမ်းသာဖြင့် နေခြင်းရှိသူ၏ လည်းကောင်း စိတ်စေတသိက်တရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ဤတရားတို့ သည် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏။

အဘယ်တို့သည် ရူပဘုံ၌ မဖြစ်သော တရားတို့ မည်သနည်း။

ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သော တရား၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော တရား၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော တရားတို့ သည်ရှိကုန်၏။ ဤတရားတို့သည် ရူပဘုံ၌ မဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏။

အဘယ်တို့သည် အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောတရားတို့ မည်သနည်း။

အောက်အရပ်ဝယ် အာကာသာနဋ္ဌာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့ကို အဆုံး အပိုင်းအခြား ပြု၍ အထက်အရပ်ဝယ် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့ကို အတွင်းပြု၍ ဤအကြား၌ ဖြစ်ကုန်သော ဤအကြား၌ အကျုံးဝင်ကုန်သော ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေသူ၏ လည်းကောင်း၊ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဈာန်ချမ်းသာဖြင့် နေခြင်း ရှိသူ၏ လည်းကောင်း စိတ်စေတသိက်တရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ဤတရားတို့သည် အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏။

အဘယ်တို့သည် အရူပဘုံ၌ မဖြစ်သောတရားတို့ မည်သနည်း။

ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သော တရား၊ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော တရား၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော တရားတို့ သည်ရှိကုန်၏။ ဤတရားတို့သည် အရူပဘုံ၌ မဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏။

အဘယ်တို့သည် ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော တရားတို့ မည်သနည်း။

အာသဝတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့ ရှိကုန်၏။ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ကုန်သော ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့သည် ရှိကုန်၏။ ဤတရားတို့သည် ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

အဘယ်တို့သည် ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော တရားတို့ မည်သနည်း။

မဂ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ မဂ်၏အကျိုး (ဖိုလ်) တို့သည် လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတဓာတ် (နိဗ္ဗာန်) သည် လည်းကောင်း ရှိ၏။ ဤသည်တို့သည် ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၆ - ဥပ္ပါဒကကမ္မ အာယုပ္ပမာဏဝါရ

(ဖြစ်ကြောင်းကံနှင့် အသက်အပိုင်းအခြားကို ပြသော ဝါရ)

၁ - ဥပ္ပါဒကကမ္မ

(အကြောင်းကံကို ပြဆိုခြင်း)

၁၀၂၁။ နတ်ဟူရာ၌ နတ်တို့သည် သုံးမျိုးတို့တည်း၊ သမုတ်သောအားဖြင့် ဖြစ်သော ‘သမ္မုတိ’ နတ်၊ ဥပ္ပါဒ် ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်ဖြစ်သော ‘ဥပ္ပါဒ်’ နတ်၊ ဝိလောသ စင်ကြယ်သောအားဖြင့် ဖြစ်သော ‘ဝိသုဒ္ဓိ’ နတ်တို့တည်း။

သမုတ်သောအားဖြင့်ဖြစ်သော ‘သမ္မုတိ’ နတ်တို့မည်သည်- မင်း၊ မိဖုရား၊ မင်းသား တို့တည်း။

ဥပ္ပါဒ်ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်ဖြစ်သော ‘ဥပ္ပါဒ်’ နတ်တို့မည်သည်- စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့ကို အစပြု၍၊ ထို၏ အထက်၌ ဖြစ်သော နတ်တို့တည်း။

ဝိလောသ စင်ကြယ်သောအားဖြင့်ဖြစ်သော ‘ဝိသုဒ္ဓိ’ နတ်တို့ မည်သည်- “ဘုရား ရဟန္တာတို့တည်း” ဟုဆိုအပ်ကုန်၏။ အလှူပေး၍ သီလဆောက်တည်ပြီး ဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်း အမှုကို ပြုသည်ရှိသော် အဘယ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း-အလှူပေး၍ သီလဆောက်တည်ပြီး ဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်း အမှုကို ပြုသည်ရှိသော် အချို့သူတို့သည် များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသည့် မင်းမျိုးတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသည့် ပုဏ္ဏားမျိုးတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသော သူကြွယ်မျိုးတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် ယာမာနတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် တုသိတာနတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် နိမ္မာနရတီနတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ နတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၂ - အာယုပ္ပမာဏ

(အသက်အပိုင်းအခြားကို ပြဆိုခြင်း)

(၁) လူ့သက်တမ်း

၁၀၂၂။ လူတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

အနှစ်တစ်ရာသော်လည်းကောင်း၊ ထို့အနှစ်တစ်ရာထက် အလွန် အနည်းငယ်သော် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

(၂) စာတုမဟာရာဇ်နတ်သက်

၁၀၂၃။ စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

လူ၌ ဖြစ်သော အနှစ်ငါးဆယ်သည် စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ နေ့ညဉ့်တစ်ခုတည်း၊ ထိုညဉ့်ဖြင့် ညဉ့်သုံးဆယ်တို့သည် တစ်လတည်း၊ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လတို့သည် တစ်နှစ်တည်း၊ ထိုနှစ်ဖြင့် နတ်၌ ဖြစ်သော အနှစ်ငါးရာသည် စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်တည်း။

စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အဘယ်မျှ ရှိသနည်း။

အနှစ်ကိုးသန်းတို့တည်း။

(၃) တာဝတိံသာနတ်သက်

တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

လူ၌ ဖြစ်သော အနှစ်တစ်ရာသည် တာဝတိံသာနတ်တို့၏ နေ့ ညဉ့်တစ်ခုတည်း၊ ထိုညဉ့်ဖြင့် ညဉ့်သုံးဆယ်တို့သည် တစ်လတည်း၊ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လတို့သည် တစ်နှစ်တည်း၊ ထိုနှစ်ဖြင့် နတ်၌ ဖြစ်သော အနှစ်တစ်ထောင်သည် တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်တည်း။

တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အဘယ်မျှ ရှိသနည်း။

အနှစ်သုံးကုဋေ ခြောက်သန်းတို့တည်း။

(၄) ယာမာနတ်သက်

ယာမာနတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

လူ၌ ဖြစ်သော အနှစ်နှစ်ရာတို့သည် ယာမာနတ်တို့၏ နေ့ ညဉ့်တစ်ခုတည်း၊ ထိုညဉ့်ဖြင့် ညဉ့် သုံးဆယ်တို့သည် တစ်လတည်း၊ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လတို့သည် တစ်နှစ်တည်း၊ ထိုနှစ်ဖြင့် နတ်၌ ဖြစ်သော အနှစ်နှစ်ထောင်တို့သည် ယာမာနတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်တည်း။

ယာမာနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အဘယ်မျှ ရှိသနည်း။

အနှစ် တစ်ဆယ့်လေးကုဋေ လေးသန်းတို့တည်း။

(၅) တုသိတာနတ်သက်

တုသိတာနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း-

လူ၌ ဖြစ်သော အနှစ်လေးရာတို့သည် တုသိတာနတ်တို့၏ နေ့ ညဉ့်တစ်ခုတည်း၊ ထိုညဉ့်ဖြင့် ညဉ့်သုံးဆယ်တို့သည် တစ်လတည်း၊ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လတို့သည် တစ်နှစ်တည်း၊ ထိုနှစ်ဖြင့် နတ်၌ ဖြစ်သော အနှစ်လေးထောင်တို့သည် တုသိတာနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်တည်း။

တုသိတာနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အဘယ်မျှ ရှိသနည်း-

နှစ်ပေါင်း ငါးဆယ့်ခုနစ်ကုဋေခြောက်သန်းတို့တည်း။

(၆) နိမ္မာနရတိနတ်သက်

နိမ္မာနရတိနတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း-

လူ၌ ဖြစ်သော အနှစ်ရှစ်ရာတို့သည် နိမ္မာနရတိနတ်တို့၏ နေ့ ညဉ့်တစ်ခုတည်း၊ ထိုညဉ့်ဖြင့် ညဉ့် သုံးဆယ်တို့သည် တစ်လတည်း၊ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လတို့သည် တစ်နှစ်တည်း၊ ထိုနှစ်ဖြင့် နတ်၌ ဖြစ်သော အနှစ်ရှစ်ထောင်တို့သည် နိမ္မာနရတိနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်တည်း။

နိမ္မာနရတိနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အဘယ်မျှ ရှိသနည်း။

နှစ်ပေါင်း နှစ်ရာသုံးဆယ်ကုဋေလေးသန်းတို့တည်း။

(၇) ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်သက်

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း-

လူ၌ ဖြစ်သော အနှစ်တစ်ထောင့်ခြောက်ရာတို့သည် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့၏ နေ့ည၌ တစ်ခုတည်း၊ ထိုည၌ဖြင့် ည၌သုံးဆယ်တို့သည် တစ်လတည်း၊ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လတို့သည် တစ်နှစ်တည်း၊ ထိုနှစ်ဖြင့် နတ်၌ ဖြစ်သော အနှစ်တစ်သောင်း ခြောက်ထောင်တို့သည် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့၏ အသက် တိုင်းအရှည်တည်း။

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အဘယ်မျှ ရှိသနည်း-

နှစ်ပေါင်း ကိုးရာနှစ်ဆယ့်တစ်ကုဋေခြောက်သန်းတို့တည်း။ ဤကာမာဝစရ (နတ်ပြည်) ခြောက်ထပ်တို့သည် ကာမဂုဏ်ခပ်သိမ်းနှင့် ပြည့်စုံ ကုန်၏။ နတ်ခပ်သိမ်းတို့၏ အသက်သည် (လူသက်ဖြင့်) တစ်ပေါင်းတည်း ရေတွက်လျှင် အဘယ်မျှဖြစ်သနည်း။

ထို (နတ်ခပ်သိမ်း) တို့၏ (အသက်ကို လူသက်ဖြင့် တစ်ပေါင်းတည်း ရေတွက်လျှင်) ကုဋေတစ်ထောင့်နှစ်ရာ နှစ်ဆယ့်ရှစ်ကုဋေ ငါးသန်းတို့ကို နှစ်အစဉ်ဖြင့် ပြအပ်ကုန်၏။

(ဤကား ဂါထာအနက်)

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

ရူပ အရူပဗြဟ္မာတို့၏ ကံနှင့် သက်တမ်း

ပဌမဈာန်အကျိုးပေးရာ (၃) ဘုံနှင့် သက်တမ်း

(၁) ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ

၁၀၂၄။ ပဌမဈာန်ကို အနည်းငယ်လျှော့ပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း။

ပဌမဈာန်ကို အနည်းငယ် လျှော့ပွားများလျှင် ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(အသင်္ချေယျ) ကပ်၏ သုံးဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့တည်း။

(၂) ဗြဟ္မပုရောဟိတာ

ပဌမဈာန်ကို အလတ်စား ပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း။ ပဌမဈာန်ကို အလတ်စားပွားများလျှင် ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(အသင်္ချေယျ) ကပ်၏ ထက်ဝက်တည်း။

(၃) မဟာဗြဟ္မာ

ပဌမဈာန်ကို အမြတ်စား ပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း။ ပဌမဈာန်ကို အမြတ်စားပွားများလျှင် မဟာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(အသင်္ချေယျ) တစ်ကပ်တည်း။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

ဒုတိယဈာန်အကျိုးပေးရာ (၃) ဘုံနှင့် သက်တမ်း

(၄) ပရိတ္တာဘာ

၁၀၂၅။ ဒုတိယဈာန်ကို အနည်းငယ်လျှော့ပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း။

ဒုတိယဈာန်ကို အနည်းငယ်လျှော့ပွားများလျှင် ပရိတ္တာဘာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) နှစ်ကပ်တို့တည်း။

(၅) အပ္ပမာဏာဘာ

ဒုတိယဈာန်ကို အလတ်စားပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း။

ဒုတိယဈာန်ကို အလတ်စားပွားများလျှင် အပ္ပမာဏာဘာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) လေးကပ်တို့တည်း။

(၆) အာဘဿရာ

ဒုတိယဈာန်ကို အမြတ်စားပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း။

ဒုတိယဈာန်ကို အမြတ်စားပွားများလျှင် အာဘဿရာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ရှစ်ကပ်တို့တည်း။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

တတိယဈာန်အကျိုးပေးရာ (၃) ဘုံနှင့် သက်တမ်း

(၇) ပရိတ္တသုဘာ

၁၀၂၆။ တတိယဈာန်ကို အနည်းငယ်လျှော့ပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန် သနည်း။

တတိယဈာန်ကို အနည်းငယ်လျှော့ပွားများလျှင် ပရိတ္တသုဘာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) တစ်ဆယ့်ခြောက်ကပ်တို့တည်း။

(၈) အပ္ပမာဏသုဘာ

တတိယဈာန်ကို အလတ်စားပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန် သနည်း။

တတိယဈာန်ကို အလတ်စားပွားများလျှင် အပ္ပမာဏသုဘာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) သုံးဆယ့်နှစ်ကပ်တို့တည်း။

(၉) သုဘကိဏှာ

တတိယဈာန်ကို အမြတ်စားပွားများလျှင် အဘယ်ဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သနည်း။

တတိယဈာန်ကို အမြတ်စားပွားများလျှင် သုဘကိဏှာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ခြောက်ဆယ့်လေးကပ်တို့တည်း။

မွေဟဒယဝိဘင်္ဂီ

စတုတ္ထဈာန်အကျိုးပေးရာ (၁၁) ဘုံ

၁၀၂၇။ စတုတ္ထဈာန်ကို ပွားများလျှင် အာရုံထူးသည်၏အဖြစ်၊ နှလုံးသွင်းမှု ထူးသည်၏အဖြစ်၊ ဆန္ဒထူးသည်၏အဖြစ်၊ တောင့်တမှု ထူးသည်၏အဖြစ်၊ ဆုံးဖြတ်မှု ထူးသည်၏အဖြစ်၊ ဆုတောင်းမှု ထူးသည်၏ အဖြစ်၊ ပညာထူးသည်၏အဖြစ်များကြောင့်-

ရူပစတုတ္ထဈာန် ၇-ဘုံ

- (၁) အချို့သူတို့သည် အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၂) အချို့သူတို့သည် ဝေဟပွိုလ်ဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၃) အချို့သူတို့သည် အဝိဟာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၄) အချို့သူတို့သည် အတပ္ပါဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၅) အချို့သူတို့သည် သုဒဿာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၆) အချို့သူတို့သည် သုဒဿီဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၇) အချို့သူတို့သည် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။

အရူပစတုတ္ထဈာန် ၄-ဘုံ

- (၈) အချို့သူတို့သည် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၉) အချို့သူတို့သည် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သောဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၁၀) အချို့သူတို့သည် အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သောဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။
- (၁၁) အချို့သူတို့သည် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သောဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

စတုတ္ထဈာန်ဗြဟ္မာ (၁၁) မျိုးတို့၏ သက်တမ်း

အသညသတ်၊ ဝေဟပွိုလ်ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာငါးရာတို့တည်း။

အဝိဟာဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာတစ်ထောင်တည်း။

အတပွါဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာနှစ်ထောင်တို့တည်း။

သုဒဿာဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာလေးထောင်တို့တည်း။

သုဒဿီဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာရှစ်ထောင်တို့တည်း။

အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာတစ်သောင်းခြောက်ထောင်တို့တည်း။

၁၀၂၈။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည် သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာနှစ်သောင်းတို့တည်း။

ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိ သနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာလေးသောင်းတို့တည်း။

အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှရှိ သနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာခြောက်သောင်းတို့တည်း။

နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့ ကပ်ရောက်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် အဘယ်မျှ ရှိသနည်း။

(မဟာကပ်) ကမ္ဘာရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့တည်း။

၁၀၂၉။ ကောင်းမှု ရှိန်စော် အာနုဘော်ဖြင့် မြောက်တင်အပ်ကုန်သော ပုထုဇဉ်သတ္တဝါ တို့သည် ကာမသုဂတိ ရူပသုဂတိဘုံသို့ လားရကုန်၍ ဘဝင်သို့တိုင် ရောက်ကြသော်လည်း တစ်ဖန် မကောင်း သော လားရာ (အပါယ်လေးဘုံ) သို့ ပြန်ရောက်ကြရ ကုန်၏။ ထိုမျှလောက် အသက်ရှည်သော သတ္တဝါ တို့သည်ပင်လျှင် အသက်တမ်းကုန်၍ သေဆုံးရကုန်၏။ မြဲသော ဘဝ အနည်းငယ်မျှ မရှိချေ။ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူ၏။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ရင့်ကျက်သော ပညာရှိကုန်သော သိမ်မွေ့သော ပညာရှိ ကုန်သော အကျိုး
စီးပွားကို ကြံစည်တတ်ကုန်သော ပညာရှင်တို့သည် အိုမှု သေမှု လွတ်ရန် မြတ်သော မဂ်ကို ပွားများကြ
ကုန်၏။ နက်ရှိုင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော စင်ကြယ်သော မဂ်ကို ပွားများ၍ အာသဝ
အလုံးစုံတို့ကို ပိုင်းခြားသိလျက် အာသဝမရှိကုန်ဘဲ ဒုက္ခ ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၇ - အဘိညေဃာဒိဝါရ

(ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သောတရား စသည်တို့ကို ပြဆိုသောဝါရ)

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၃၀။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ ပယ်အပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ ပွားများအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ မျက်မှောက်ပြုအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှ ရှိသနည်း၊ မပယ်အပ်သည်တို့ကား မပွားများအပ်သည်တို့ကား မျက်မှောက်မပြုအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း။ပ။

စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ ပယ်အပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ ပွားများအပ်သည် တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ မျက်မှောက်ပြုအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှ ရှိသနည်း၊ မပယ်အပ်သည်တို့ကား မပွားများအပ်သည်တို့ကား မျက်မှောက်မပြုအပ်သည်တို့ကား အဘယ်မျှရှိသနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

၁၀၃၁။ ရူပက္ခန္ဓာကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်၏၊ မပယ်အပ်၊ မပွားများအပ်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်၏၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ကုန်၏၊ အချို့ ပယ်အပ်ကုန်၏၊ အချို့ ပွားများအပ်ကုန်၏၊ အချို့ မျက်မှောက်ပြုအပ်ကုန်၏၊ အချို့ မပယ်အပ်ကုန်၊ မပွားများအပ်ကုန်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်ကုန်။

(၂) အာယတနတရား

အာယတနဆယ်ပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်၏၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ကုန်၏၊ မပယ်အပ်ကုန်၊ မပွားများအပ်ကုန်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်ကုန်၊ အာယတနခုနစ်ပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်၏၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ကုန်၏၊ အချို့ ပယ်အပ်ကုန်၏၊ အချို့ ပွားများအပ်ကုန်၏၊ အချို့ မျက်မှောက်ပြုအပ် ကုန်၏၊ အချို့ မပယ်အပ်ကုန်၊ မပွားများအပ်ကုန်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်ကုန်။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်၏။ မပယ်အပ်၊ မပွားများအပ်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်။ (ကြွင်း) အာဟာရသုံးပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်၏။ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ကုန်၏။ အချို့ ပယ်အပ်ကုန်၏။ အချို့ ပွားများအပ်ကုန်၏။ အချို့ မျက်မှောက်ပြုအပ်ကုန်၏။ အချို့ မပယ်အပ်ကုန်၊ မပွားများအပ်ကုန်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်ကုန်။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခြောက်ပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်၏။ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ကုန်၏။ မပယ်အပ်ကုန်၊ မပွားများအပ်ကုန်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်ကုန်။ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်၏။ အချို့ ပယ်အပ်၏။ အချို့ ပွားများအပ်၏။ အချို့ မျက်မှောက်ပြုအပ်၏။ အချို့ မပယ်အပ် မပွားများအပ် မျက်မှောက်မပြုအပ်။

(၉-၁၂) ဝေဒနာတရား စသည်

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခြောက်ပါးတို့ကို။ပ။-

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခြောက်ပါးတို့ကို။ပ။-

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခြောက်ပါးတို့ကို။ပ။-

စိတ်ခြောက်ပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်၏။ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ကုန်၏။ မပယ်အပ်ကုန်၊ မပွားများအပ်ကုန်၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်ကုန်။ မနောဝိညာဏဓာတ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်၏။ အချို့ ပယ်အပ်၏။ အချို့ ပွားများအပ်၏။ အချို့ မျက်မှောက်ပြုအပ်၏။ အချို့ မပယ်အပ် မပွားများအပ် မျက်မှောက်မပြုအပ်။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၈ - သာရမ္မဏာ နာရမ္မဏဝါရ (အာရုံပြုမှု မပြုမှုကို ပြဆိုသော ဝါရ)

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၃၂။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အာရုံပြုခြင်းရှိသော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်နည်း၊ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ပ။

စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် အာရုံပြုခြင်းရှိသော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

၁၀၃၃။ ရူပက္ခန္ဓာသည် အာရုံပြုခြင်း မရှိ။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း ရှိကုန်၏။

(၂) အာယတနတရား

အာယတန ဆယ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း မရှိကုန်။ မနာယတနသည် အာရုံပြုခြင်းရှိ၏။ ဓမ္မာယတနသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိ၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၃) ဓာတ်တရား

ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း မရှိကုန်။ ဓာတ်ခုနစ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်းရှိကုန်၏။ ဓမ္မဓာတ်သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိ၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၄) သစ္စာတရား

သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်းရှိကုန်၏။ နိရောဓသစ္စာသည် အာရုံပြုခြင်း မရှိ။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်း ရှိ၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၅) ဣန္ဒြေတရား

ဣန္ဒြေခုနစ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း မရှိကုန်။ ဣန္ဒြေတစ်ဆယ့်လေးပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း ရှိကုန်၏။ ဇီဝိတိန္ဒြေသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိ၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၆) ဟိတ်တရား

ဟိတ် ကိုးပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း ရှိကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် အာရုံပြုခြင်း မရှိ၊ (ကြွင်း) အာဟာရ သုံးပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း ရှိကုန်၏။

(၈-၁၂) ဖဿတရား စသည်

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခုနစ်ပါး တို့သည်။ပ။

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခုနစ်ပါးတို့သည်။ပ။

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခုနစ်ပါးတို့သည်။ပ။

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခုနစ်ပါးတို့သည်။ပ။

စိတ်ခုနစ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း ရှိကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၁၀၃၄။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြုသည့် ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း၊ အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြုသည့် ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ပ။

စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြုသည့် စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန် သနည်း၊ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြုသည့် စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

(၁) ခန္ဓာတရား

၁၀၃၅။ ရူပက္ခန္ဓာသည် အာရုံပြုခြင်း မရှိ။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်း ရှိသောတရားကို အာရုံပြုကုန်၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။

(၂) အာယတနတရား

အာယတနဆယ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်းမရှိကုန်။ မနာယတနသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်း ရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ ဓမ္မာယတနသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၃) ဓာတ်တရား

ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း မရှိကုန်။ ဓာတ်ခြောက်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကိုအာရုံပြုကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ ဓမ္မဓာတ်သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်းမရှိသောတရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၄) သစ္စာတရား

နိရောဓသစ္စာသည် အာရုံပြုခြင်း မရှိ။ မဂ္ဂသစ္စာသည် အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ သမုဒယသစ္စာသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၅) ဣန္ဒြေတရား

ဣန္ဒြေခုနစ်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း မရှိကုန်။ ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကိုအာရုံပြုကုန်၏။ ဣန္ဒြေကိုးပါးတို့သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။ အချို့အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။ ဇီဝိတိန္ဒြေသည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိ။

(၆) ဟိတ်တရား

ဟိတ်ကိုးပါးတို့သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဇ္ဇိကာရ’ အာဟာရသည် အာရုံပြုခြင်း မရှိ။ (ကြွင်း) အာဟာရ သုံးပါးတို့သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခြောက်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ ‘ဖဿ’ သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်း မရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည့် တရားများ

ခံစားမှု (ဝေဒနာ) ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

သိမှတ်မှု (သညာ) ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စေ့ဆော်မှု (စေတနာ) ခြောက်ပါးတို့သည်။ပ။

စိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားတို့ကို အာရုံပြုကုန်၏။ မနောဝိညာဏ ဓာတ်သည် အချို့ အာရုံပြုခြင်းရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။ အချို့ အာရုံပြုခြင်းမရှိသော တရားကို အာရုံပြု၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၉ - ဒိဋ္ဌသုတာဒိဒဿနဝါရ

(မြင်မှု ကြားမှု စသည်တို့ကို ပြဆိုသော ဝါရ)

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၃၆။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင်-မြင်အပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 ကြားအပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 တွေ့အပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 သိအပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မမြင်အပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မကြားအပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မတွေ့အပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မသိအပ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။။။-
 စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် မြင်အပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 ကြားအပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 တွေ့အပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 သိအပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မမြင်အပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မကြားအပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မတွေ့အပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။
 မသိအပ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အဖြေပိုသန့်နာ

(၁) ခန္ဓာတရား

၁၀၃၇။ ရူပက္ခန္ဓာကို အချို့ မြင်အပ်၏။ အချို့ ကြားအပ်၏။ အချို့ တွေ့အပ်၏။ အချို့ သိအပ်၏။ အချို့ မမြင်အပ်။ မကြားအပ်။ မတွေ့အပ်။ မသိအပ်။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

(၂) အာယတနတရား

ရူပါယတနကို မြင်အပ်၏။ မကြားအပ်။ မတွေ့အပ်။ သိအပ်၏။ သဒ္ဓါယတနကို မမြင်အပ်။ မကြားအပ်၏။ မတွေ့အပ်။ သိအပ်၏။ ဂန္ဓာယတန ရသာယတန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနကို မမြင်အပ်။ မကြားအပ်။ တွေ့အပ်၏။ သိအပ်၏။ (ကြွင်း) အာယတနခုနစ်ပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ်တရား

ရူပဓာတ်ကို မြင်အပ်၏။ မကြားအပ်။ မတွေ့အပ်။ သိအပ်၏။ သဒ္ဓဓာတ်ကို မမြင်အပ်။ မကြားအပ်၏။ မတွေ့အပ်။ သိအပ်၏။ ဂန္ဓဓာတ် ရသာဓာတ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကို မမြင်အပ်။ မကြားအပ်။ တွေ့အပ်၏။ သိအပ်၏။ (ကြွင်း) ဓာတ်တစ်ဆယ့်သုံးပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာတရား

သစ္စာသုံးပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။ ဒုက္ခသစ္စာကိုအချို့ မြင်အပ်၏။ အချို့ ကြားအပ်၏။ အချို့ တွေ့အပ်၏။ အချို့ သိအပ်၏။ အချို့ မမြင်အပ်။ မကြားအပ်။ မတွေ့အပ်။ သိအပ်၏။

(၅) ဣန္ဒြေတရား

ဣန္ဒြေနှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ်တရား

အကြောင်း ‘ဟိတ်’ ကိုးပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရား

အာဟာရလေးပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု (ဖဿ) ခုနစ်ပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသည် တရားများ

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခုနစ်ပါး၊ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခုနစ်ပါး၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခုနစ်ပါး၊ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့ကို မမြင်အပ်ကုန်၊ မကြားအပ်ကုန်၊ မတွေ့အပ်ကုန်၊ သိအပ်ကုန်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၁၀ - တိကာဒိဒဿနဝါရ

(တိက်စသည်ဖြင့် ပြဆိုသော ဝါရ)

၁ - ကုသလတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၃၈။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ကုသိုလ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ အကုသိုလ်တို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း၊ အဗျာကတတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ပ။ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် ကုသိုလ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ အကုသိုလ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ အဗျာကတ တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

ရူပက္ခန္ဓာသည် အဗျာကတဖြစ်၏။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အချို့ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။

(၂) အာယတနတရား

အာယတနဆယ်ပါးတို့သည် အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။ အာယတနနှစ်ပါးတို့သည် အချို့ ကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ်တရား

ဓာတ်တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးတို့သည် အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် အချို့ ကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာတရား

သမုဒယသစ္စာသည် အကုသိုလ်ဖြစ်၏။ မဂ္ဂသစ္စာသည် ကုသိုလ်ဖြစ်၏။ နိရောဓသစ္စာသည် အဗျာကတ ဖြစ်၏။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ ကုသိုလ်ဖြစ်၏၊ အချို့ အကုသိုလ်ဖြစ်၏၊ အချို့ အဗျာကတ ဖြစ်၏။

(၅) ဣန္ဒြေတရား

ဣန္ဒြေဆယ်ပါးတို့သည် အဗျာကတ ဖြစ်ကုန်၏။ ဒေါမနဿိန္ဒြေသည် အကုသိုလ် ဖြစ်၏။ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေသည် ကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ဣန္ဒြေလေးပါးတို့သည် အချို့ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။ ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့သည် အချို့ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ်တရား

ကုသိုလ်ဟိတ် သုံးပါးတို့သည် ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏။ အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့သည် အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်၏။ အဗျာကတဟိတ်သုံးပါးတို့သည် အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် အဗျာကတဖြစ်၏။ (ကြွင်း) အာဟာရ သုံးပါးတို့သည် အချို့ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခြောက်ပါးတို့သည် အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ ‘ဖဿ’ သည်အချို့ ကုသိုလ်ဖြစ်၏၊ အချို့ အကုသိုလ်ဖြစ်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ခြောက်ပါး၊ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခြောက်ပါး၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခြောက်ပါး၊ စိတ် ခြောက်ပါးတို့သည် အဗျာကတဖြစ်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ ကုသိုလ် ဖြစ်၏၊ အချို့အကုသိုလ် ဖြစ်၏၊ အချို့ အဗျာကတဖြစ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၂ - ဝေဒနာတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၃၉။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ခန္ဓာတို့သည် သဘာဝမျှရှိကုန်သနည်း၊ ဒုက္ခ လည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ပ။ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ခန္ဓာ တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကို သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုအပ်ကုန်။ ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏၊ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ကုန်၏၊ အချို့ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။

(၂) အာယတနတရား

အာယတနဆယ်ပါးတို့ကို သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုအပ်ကုန်။ မနာယတနသည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏၊ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏၊ အချို့ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ ဓမ္မာယတနသည်အချို့ သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်၏၊ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏၊ အချို့ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုအပ်။

(၆) ဟိတ်တရား

ဒေါသအကုသိုလ်ဟိတ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်၏။ (ကြွင်း) ဟိတ်ခုနစ်ပါးတို့သည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ အချို့ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ မောဟ အကုသိုလ်ဟိတ်သည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရကို သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုအပ်။ (ကြွင်း) အာဟာရသုံးပါးတို့သည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ အချို့ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ငါးပါးတို့သည် ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ ကာယဝိညာဏဓာတ်အတွေ့သည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့သည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခုနစ်ပါးတို့ကို သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုအပ်ကုန်။ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ငါးပါး၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ငါးပါး၊ စိတ်ငါးပါး တို့သည် ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ ကာယဝိညာဏဓာတ် သည် အချို့သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်၏။ အချို့ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏။ အချို့ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၃ - ဝိပါကတိကံ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၄၀။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန် သနည်း။

အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားဟူသော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးစိတ်တို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း။ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရား ဟူသော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း။ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

ရူပက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘော ရှိသော တရားလည်း မဟုတ်။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ် တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်ကုန်။

(၂) အာယတနတရား

အာယတနဆယ်ပါးတို့သည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေ ခြင်း သဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်ကုန်။ အာယတနနှစ်ပါးတို့သည် အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ် တို့၏ အကျိုး ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရား ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်ကုန်။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်။ (ကြွင်း) အာဟာရသုံးပါး တို့သည် အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရား ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်းမဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘော ရှိသော တရားလည်း မဟုတ်ကုန်။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ငါးပါးတို့သည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်ကုန်၏။ မနောဓာတ် အတွေ့ ‘ဖဿ’ သည် အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်၏။ အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်။ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ ‘ဖဿ’ သည် အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်၏။ အချို့ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော တရား ဖြစ်၏။ အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်ကုန်။

(၉-၁၂) ဝေဒနာစသော တရားများ

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ငါးပါး၊ မှတ်သားမှု ‘သညာ’ ငါးပါး၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ငါးပါး၊ စိတ်ငါးပါး တို့သည်ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်ကုန်၏။ မနောဓာတ်သည် အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ် တို့၏အကျိုးဖြစ်၏။ အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်၏။ အချို့ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရား ဖြစ်၏။ အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ် တို့၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော ရှိသော တရားလည်း မဟုတ်။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည်ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်ကား မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏။ (ကြွင်း) အာဟာရသုံးပါးတို့သည် အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်ကား မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန်။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ငါးပါးတို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်ကုန်၏။ မနောဓာတ်အတွေ့‘ဖဿ’သည် အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်ကား မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏။ မနောဝိညာဏ ဓာတ်အတွေ့ ‘ဖဿ’ သည် အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည်ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်ကား မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏။ အချို့တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းမဟုတ်။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ငါးပါး၊ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ငါးပါး၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ငါးပါး၊ စိတ်ငါးပါး တို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်ကုန်၏။ မနောဓာတ်သည် အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်ကား မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံသာ ဖြစ်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်ကား မယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံသာ ဖြစ်၏။ အချို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းမယူအပ်၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ

၅ - ဝိတက္ကတိက်

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၄၂။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိသော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း၊ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာရှိသော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိသော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ပ။ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိသော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာရှိသောစိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိသနည်း၊ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိသော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

ရူပက္ခန္ဓာသည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိကုန်၏။ အချို့ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိဟူ၍လည်းကောင်း မဆိုအပ်။

(၂) အာယတနတရား

အာယတနဆယ်ပါးတို့သည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။ မနာယတနသည် အချို့ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်းမရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ ဓမ္မာယတနသည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ အချို့သော ဓမ္မာယတနကိုဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိဟူ၍လည်းကောင်း မဆိုအပ်။

(၃) ဓာတ်တရား

ဓာတ်တစ်ဆယ့်ငါးပါးတို့သည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။ မနောဓာတ်သည် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ ဓမ္မဓာတ်သည် အချို့ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ အချို့သော ဓမ္မဓာတ်ကို ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုအပ်။

(၄) သစ္စာတရား

သမုဒယသစ္စာသည် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ နိရောဓသစ္စာသည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ မဂ္ဂသစ္စာသည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ အချို့သော ဒုက္ခသစ္စာကို ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ ဟူ၍လည်းကောင်း မဆိုအပ်။

(၅) ဣန္ဒြေတရား

ဣန္ဒြေကိုးပါးတို့သည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။ ဒေါမနသိန္ဒြေသည် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ ဥပေက္ခိန္ဒြေသည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ (ကြွင်း) ဣန္ဒြေတစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့သည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိကုန်၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။

(၆) ဟိတ်တရား

အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့သည် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိကုန်၏။ (ကြွင်း) ဟိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိကုန်၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။ (ကြွင်း) အာဟာရသုံးပါးတို့သည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိကုန်၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ငါးပါးတို့သည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။ မနောဓာတ် အတွေ့ ‘ဖဿ’ သည် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ ‘ဖဿ’ သည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။

(၉-၁၂) ဝေဒနာစသော တရားများ

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ငါးပါး၊ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ငါးပါး၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ငါးပါး၊ စိတ်ငါးပါး တို့သည် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်။ မနောဓာတ်သည် ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ ဝိတက်လည်း ရှိ၊ ဝိစာရလည်း ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရ မျှသာ ရှိ၏။ အချို့ ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိ။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၁ - ရူပဒုက္ခ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၄၃။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ရုပ်ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ရုပ်မဟုတ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ပ။ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် ရုပ်တရားတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ရုပ်မဟုတ်သော တရားတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

ရူပက္ခန္ဓာသည် ရုပ်ဖြစ်၏။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။

(၂) အာယတနတရား

အာယတန ဆယ်ပါးတို့သည် ရုပ်ဖြစ်ကုန်၏။ မနာယတနသည် ရုပ်မဟုတ်။ ဓမ္မာယတနသည် အချို့ ရုပ်ဖြစ်၏၊ အချို့ ရုပ်မဟုတ်။

(၃) ဓာတ်တရား

ဓာတ်ဆယ်ပါးတို့သည် ရုပ်ဖြစ်ကုန်၏။ ဓာတ်ခုနစ်ပါးတို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။ ဓမ္မဓာတ်သည် အချို့ ရုပ်ဖြစ်၏၊ အချို့ ရုပ်မဟုတ်။

(၄) သစ္စာတရား

သစ္စာသုံးပါးတို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။ ဒုက္ခသစ္စာသည် အချို့ ရုပ်ဖြစ်၏၊ အချို့ ရုပ်မဟုတ်။

(၅) ဣန္ဒြေတရား

ဣန္ဒြေခုနစ်ပါးတို့သည် ရုပ်ဖြစ်ကုန်၏။ ဣန္ဒြေတစ်ဆယ့်လေးပါးတို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။ ဇီဝိတိန္ဒြေသည် အချို့ ရုပ်ဖြစ်၏၊ အချို့ ရုပ်မဟုတ်။

(၆) ဟိတ်တရား

အကြောင်း ‘ဟိတ်’ ကိုးပါးတို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အာဟာရသည် ရုပ်ဖြစ်၏။ (ကြွင်း) အာဟာရသုံးပါးတို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခုနစ်ပါးတို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။

(၉-၁၂) ဝေဒနာ စသော တရားများ

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခုနစ်ပါး၊ သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခုနစ်ပါး၊ စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ခုနစ်ပါး၊ စိတ်ခုနစ်ပါး တို့သည် ရုပ်မဟုတ်ကုန်။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ

၂ - လောကီယဒုက္ခ

အမေးပုစ္ဆာ

၁၀၄၄။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် လောက၌ အကျိုးဝင်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အာယတနတစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့တွင် လောက၌ အကျိုးဝင်သော အာယတနတို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အာယတနတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

ဓာတ်တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးတို့တွင် လောက၌ အကျိုးဝင်သော ဓာတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဓာတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

သစ္စာလေးပါးတို့တွင် လောက၌ အကျိုးဝင်သော သစ္စာတို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော သစ္စာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။ပ။

စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တွင် လောက၌ အကျိုးဝင်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော စိတ်တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

အဖြေဝိသဇ္ဇနာ

(၁) ခန္ဓာတရား

ရူပက္ခန္ဓာသည် လောက၌ အကျိုးဝင်၏။ (ကြွင်း) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အချို့ လောက၌ အကျိုးဝင် ကုန်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၂) အာယတနတရား

အာယတန ဆယ်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျိုးဝင်ကုန်၏။ အာယတန နှစ်ပါးတို့သည် အချို့ လောက၌ အကျိုးဝင်ကုန်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၃) ဓာတ်တရား

ဓာတ်တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၄) သစ္စာတရား

သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၅) ဣန္ဒြေတရား

ဣန္ဒြေဆယ်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ဣန္ဒြေသုံးပါးတို့သည် လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။ ဣန္ဒြေကိုးပါးတို့သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၆) ဟိတ်တရား

အကုသိုလ်ဟိတ် သုံးပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ (ကြွင်း) ဟိတ်ခြောက်ပါး တို့သည် အချို့လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၇) အာဟာရတရား

အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော ‘ကဗဠိကာရ’ အာဟာရသည် လောက၌ အကျုံးဝင်၏။ (ကြွင်း) အာဟာရ သုံးပါးတို့သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၈) ဖဿတရား

တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ ခြောက်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ ‘ဖဿ’သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်၏။

(၉) ဝေဒနာတရား

ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ ခြောက်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်၏။

(၁၀) သညာတရား

သိမှတ်မှု ‘သညာ’ ခြောက်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သိမှတ်မှု ‘သညာ’သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်၏။

(၁၁) စေတနာတရား

စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ခြောက်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ် အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်၏။

(၁၂) စိတ်တရား

စိတ်ခြောက်ပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်သည် အချို့ လောက၌ အကျုံးဝင်၏။ အချို့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်၏။ ဤသို့ ဖြေဆိုအပ်၏။

အဘိညေဃျာဒိဝါရ၊ သာရမ္မဏ အနာရမ္မဏဝါရ နှစ်ပါး၊ ဒိဋ္ဌသုတာဒိဒဿနဝါရ၊ ကုသလတိက် ဝေဒနာတိက် ဝိပါကတိက် ဥပါဒိန္နတိက် ဝိတက်တိက် ရူပဒုက် လောကီယဒုက်၊ ဤသည်တို့ကား ထိုဆိုအပ်ပြီး သည်တို့၏ အကျဉ်းချုပ်မာတိကာတို့တည်း။

တရားနှလုံးတို့ကို ဝေဖန်၍ပြသော

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း ပြီးပြီ။

ဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန် (ဒုတိယတွဲ) ပြီးပြီ။

ဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန် ပြီးပြီ။